

Vikböle gård - berättelse från 2003

I "Gruvsmeden Jacob Mårtensson Lalander och hans ättlingar" finns denna bild av Vikböle gård från 1930 där hemmansägare Jacob Jacobsson står i förgrunden med häst och släde. I artikeln som handlar om Per Lalander (1875-1943), står omnämnt att föräldrahemmet överlätits på de två äldsta bröderna - Jacob och Anders.

I mitten/slutet av 1800-talet var Vikböle ett av formännens kvarter. Formännen hade en strävsam tillvaro och stärkte gärna livsandarna med innehållet i brännvinskuttingen. När järnvägstrafiken började 1881 upphörde varutransporterna per väg, och då försvann även formännen. (I "Gruvsmeden Jacob Mårtensson Lalander och hans ättlingar II" står att sonen Jacob Jacobsson f. 1864, övertog bondstyret på Vikböle och bedrev vid sidan härav en rätt omfattande handel med jordbruksprodukter.)

Vikböle gård ägs fortfarande av släktingar i rakt nedstigande led, och många har samma förnamn - Jacob. Den tredje ägaren var Jacob Jacobsson (1827-1892), därefter Jacob Jacobsson (1864-1940) som omnämns i artikeln ovan. Han var gift med Brita Eriksdotter från Edsåsen och de drev en gård där, men när han fick möjlighet att komma tillbaka till Vikböle så gjorde han det gärna.

Därefter var det sonen Erik Jacobsson (1895-1979) och hans hustru Hildur som tog över gården 1927. De är föräldrar till Birgit, Anna-Greta och deras bror Einar.

Hildur, som hette Grahn som flicka, kom från Själevad i Ångermanland för att arbeta på de olika hotellen i Åre och Storlien - Grand Hotell, Åregården, Tott och Högfjällshotellet. Det var så hon träffade Erik som var en skicklig skidåkare och ordnade utflykter för turisterna. Han hävdade att han ibland gjorde två turer/dag upp på Åreskutan. Alla syskonen var duktiga skidåkare och såväl Erik, Sven, Märta som Karin tävlade. Det gjorde även Johan som var yngst, men en dag då han tävlat på dagen, sedan cyklat till Åre för prisutdelning och fest på Grand på kvällen så segande han ned och dog - 18 år gammal.

Mamma Hildur var enormt duktig på att laga mat och döttrarna minns speciellt hennes fantastiska uppläggningar. Hon hade en konstnärlig ådra och maten i kombination med att hon tyckte om att duka fint gjorde måltiderna till en fest - vardag som helgdag.

Anna-Greta är den äldsta och den som mest arbetat på gården. Efter giftermålet bodde hon och Oscar Blomé en tid i Vikböle-stugan som då ägdes av Per Lalander dä. Per och hans hustru Hanna fick 1932 köpa en avstyckad tomt på 1560 kvm av brorssonen Erik för 500 kr. Där lät han bygga Vikböle-stugan. Historiken kring den stugan finns nedtecknad av Jan-Erik Lalander som idag äger en del av den.

Anna-Greta och hennes man Oscar har också en egen tomt där de byggt ett hus för åretrunt-boende. De har levt och verkat i kommunen. Efter folkhögskola i Leksand - där hon var när kriget bröt ut - har Anna-Greta arbetat i kommunen, främst som arbetsförmedlare. Det arbetade hon med i 32 år fram till sin pension 1987. Oscar hade tidigare snickeriverksamhet men gick sedan över att helt arbeta inom kommunen, senast som kommunalråd. Då var kontoret i Duved. Birgit och hennes man Arne har också en egen tomt där de byggt ett fritidshus med tillhörande mindre byggnader.

En rundvandring på gården visar att det finns många hus att vårda. Förutom de redan nämnda finns ett vackert härbre, det ursprungliga gårdshuset som revs och byggdes upp med en identisk exteriör som det tidigare, men med en mer tidsenlig interiör.

När järnvägen byggdes i slutet av 1800-talet, drogs den fram över den mark som tillhörde gården, och ett hus måste rivras. En del av det huset togs tillvara och står nu på gården som en ”flygelbyggnad”. Där finns också olika ekonomibyggnader liksom mindre fritidshus/förråd och garage. Flygelbyggnaden ägs av Torsten och Sven-Erik, Anna-Greta och Oscars söner, vilka har rustat upp huset och hyr ut det. Den stora byggnaden hyrs också ut till två familjer.

Efter Eriks död har ingen jordbruksverksamhet bedrivits på Vikböle gård, men Anna-Greta och Birgit har många minnen från tiden innan dess. Man äger stora marker på andra sidan Åresjön, där finns nu bara två lador kvar som rustats upp av brodern Einar. Han försöker hålla öppet i markerna, vilket är en kamp med naturen nu när inga djur betar där.

Annat var det förr. Då fanns större delen av jordbruket där på slutningen av Renfjället. Där fanns en fäbodstuga med bostad i ena halvan med öppen spis, och utrymme för djuren i den andra. Gården hade en jättestor färja på vilken man fraktade över korna, men även häst, plog, slätterredskap. Man odlade mycket där. Under den tid som korna var där på sommarbete så fick man åka över varje dag och mjölka. Anna-Greta och Birgit minns att de hade motorbåt, vilket naturligtvis underlättade, men att Greta Nilsson (gift Leijd) som bodde i Tottentorpet fick ro över sjön. Den gården fick ha sina kor på samma sommarbete.

På gården har det funnits ett STF:s vandrarhem i 30 år. ”Skolungdomens allmänna fjällfärder” var en årligen återkommande aktivitet. De som hade arbetsfri tjänst fick också bo på vandrarhemmet och äta hemma till skillnad från de som var aktiva.

Till vandrarhemmet kom även ”Stålarmlarm” från Småland som använde gården som utgångspunkt för sin verksamhet. Han fick sitt namn av att han var så stark och tillverkade stålvispar. Han vandrade genom Sverige med sin kärra och sålde sina vispar. Han föredrog att bo på ladugårdslogen. Med sig hade han Fia Stålarmlarm, som hade lång kjol och huckle. Dom gav ett pittoreskt inslag till sommaren.

Berättat av Anna-Greta Blomé och Birgit Nyström – nedtecknat 2003 av Birgitta Nordenman